پیاوێک و شارایەک بەرھەمی دەستنووس. . هۆمەر نۆریاوی

(پ□یق□ک بۆ سدیق بۆرەکەیی)

کە ئاوڕێک لە دوێنێی ژین دەدەمەوە، دەچمەوە بۆ قۆناخێکی ژیان و ساڵانی خەبات و کارکردن لە نێو ڕادیۆ کوردیی تاران و سەدان یادەوەری ئەو ڕۆژگارەی تەمەن.

دێتەوە یادم بۆ ساڵانێک نووسەر و توێژەر"سدیق بۆرەکەیی"(سەفیزادە)چەندان بەرنامەی لەسەر ناوداران و وێژەی کوردی بۆ ڕادیۆ دەنووسی. بەرنامەکانی دەهێنا بۆ ڕادیۆ و بۆ چەندان کاتژمێر لە ڕادیۆ دەمایەوە. ئەرکی پێداچوونەوە و هەڵەچنیی بەرنامەکان لە بەشی کوردیی نێوەڕاست وەئەستۆی هاوڕێی زماناس و توێژەرم،"ئەییووب گازرانی"بوو کە بە شێوەیەکی گشتی،زۆر جاران مشتومڕێک لە نێوان نووسەری دەق و تێکستەکان و هەڵەچندا لەسەر زمان دروست دەبوو. تا ئەرکی پێداچوونەوە و هەڵەچنییەکە کۆتایی پێ دەهات،دەرفەتێک دەڕەخسا و بۆرەکەیی دەگەڵ خەباتکارانی ڕادیۆ لەسەر زۆر پرسی ئەدەبیی و ڕۆشنبیری قسەی دەکرد. پاشان بۆ خۆی دەچوو بۆ نێو ستۆدیۆی ڕادیۆ و هەر بۆ خۆیشی بێژەر و پێشکەشکاری بەرنامەکان بوو.

سدیق بۆرەکەیی کە سەردەمی خۆی لە نێو ئەرتەش(سوپا)دا کەسێکی پلەدار و دەست□□یشتوو بووبوو و سەدان شوێن گەڕابوو،لە هەر گەشت و گەڕانێکدا بە سەرپاک ناوچە و د□ق□ر□ کوردستانییەکانیش، بە سەدان کۆنەبەیان بە واتایەکی ڕاستتر،بەرھەمی دەستنووسی دەست کەوتبوو و دواتر بۆ خۆی و بە ناوی خۆیەوە ئەو بەرھەمە بەبایەخ و ناوازانەی لە چاپ دەدا. بۆیە دەتوانین بڵێین سدیق بۆرەکەیی هەنووکەیش خاوەنی کتێبخانەیەکی دانسقە و گرانباییە کە پڕیەتی لە سەدان کتێبی ب□ پێزی دەستنووس.

سدیق بۆرەکەیی ڕاستە لەو پێناوەدا ئەرک و زەحمەتێکی فرەی بەر دەکەوێت بەڵام لەو لایشەوە هەر بە پاڵپشتی ئەو سامانە دەوڵەمەندە،خۆی دوو هێندە لە نێو ڕوو بەری فەرھەنگیی کورددا دەردەخات. هێشتاکەیش کتێبخانەکەی پڕیەتی لە دەیان بەرھەمی دەستنووسی ناوازە لەسەر ئەدەب،مێژوو و چاندی کوردی و لەسەر کەسانی خەمخۆری نێو ئەم ماڵباتەیە ئەو سامانە گرانباییە پاش تاوتوێ و هەڵسەنگاندن و ڕاستکردنەوە،ڕەوانەی بازاڕی چاپ بکەن و

بەرهەمەکان بخرێنە بەرديدەی خوێنەر و نەهێڵن چيدی ئەو کتێبە بەپێزانە گەرد و تۆزی زەمەنيان لێ بنيشێت.

وەبيرم دێتەوە جارێکيان لە سەردانێکی بۆ ڕاديۆ،ديوانێکی دەستنووسی “ميرزا شەفيع پاوەيی(1819-1888)کە لەسەر پێستی ئاسک نووسرابوو،دەگەڵ خۆی هێنابوو بۆ ڕاديۆ و لەسەر نرخ و بايەخی ئەو ديوانە قسەی دەکرد. هەفتەيەکی پێ نەچوو گەڕايەوە بۆ ڕاديۆ و هاواری لێ بەرز بووەوە کە ديوانەکەی هەر لە ڕاديۆدا لێ بزر بووە،ئيدی نازانم بەڕاست ديوانەکەی ميرزا شەفيع لە ڕاديۆ ون بووبوو يان لە شوێنێکی دی و چارەنووسی ديوانەکە بە کوێ گ▯يشت. کە هەواڵی کۆچی دوايی “سديق بۆرەکەيی”م بەرگوێ کەوت،ڕاست ئەو دەمانەی ڕاديۆم بير کەوتەوە.
ئەوەی ئێستاکە ڕوونە و نکۆڵيشی لێوە ناکرێت ئەوەيە کە “سديق بۆرەکەيی”،کەسايەتييەکی دياری نێو ڕووبەری ڕۆشنبيريی کوردی نەک لە ڕۆژهەڵات بگرە لە هەر هەموو کوردستان بوو کە بە پاڵپشتی سامانە زەنگين و دەوڵەمەندەکەی لە باری بەرهەمی دەستنووسەوە لە نێو هەر هەموو کورددا بە کەسێکی ناسراو دادەنرا. ئەرچی قسە و باس لەم نێوانەدا زۆرە و وەختی خۆی بەرەوڕووی ڕەخنەيەکی فرەيش بووەوە کە وەک پێويست خۆی بەو بەرهەمە پڕبايەخانەوە خەريک نەکردووە و فرەتر چاوی لە چاپکردنی کتێب بڕيوە.
بۆ نموونە يەک لە ديوانە گرانباي▯ دەستنووسەکانی شاعيری ناوداری کورد،مەولەويی تاوگۆزی لە بەردەستدا بوو کە بەداخەوە لەبەر نەبوونی شارەزايەتی بەتەواوەتی لەسەر ديالێکتی هەورامی،ديوانەکە بە هەڵە و پەڵەيەکی زۆرەوە کەوتە بەرديدەی خوێنەر و لە چاپ درا. ياخۆ وەختی خۆی بەرەوڕووی ڕەخنەيەکی زۆری مامۆستا هەژار بووەوە کە جارێک وتبووی”زۆر کەس کتێب دەکات”. بۆرەکەيی لە وتارێکدا لە بن ناونيشانی”ڕەخنە لەسەر هەنبانە بۆرينە”هێرشێکی توندی کردە سەر مامۆستا هەژار(1920-1991). لە بەشێکی وتارەکەيدا نووسيبووی”زيانی هەنبانە بۆرينە لە سوودی زۆرترە”.

وتارەکە وەختی خۆی لە گۆڤاری ئاوێنە،ژمارە 12،ساڵی 1372ی هەتاوی(1993)چاپ بووبوو. ئەم هێرشەيش بێ وەرام نەمايەوە. سديق بۆرەکەيی تا مامۆستا هەژار لە ژياندا بوو هيچی نەگوت بەڵام پاش مەرگی هەژار،کەوتە ڕەخنەگرتنێکی توند کە گوايە مامۆستا هەژار زمانناس و چی و چی نەبووە و قامووسەکەی هەڵە و پەڵەی زۆری تێدايە. هەر ئەو سەردەمە لە بيرمە ئەم پەلامارە توندەی سديق بۆرەکەيی بۆ سەر مامۆستا هەژار،بەرەوڕووی ڕەخنەيەکی فرەی

ڕۆشنبیران بووەوە. لە هەمان قۆناخدا لە شارۆچکەی "عەزیمییە"ی سەر بە گەورەی شاری کەرەج،لە لایەن کۆمەڵێک لاوەکی گەلپەروەرەوە، نامیلکەیەک بە ناوی "وەڵامنامە"لە بەرسفی هەڕەشەکەی سدیق بۆرەکەیی بە سەر مام هەژار لە چاپ درا کە هەڵگری خودی وتارەکەی سدیق بۆرەکەیی و وەڵامی نووسەرانی تر بە ڕەخنەکەی بۆرەکەیی بوو.

ئێستا کە نە مامۆستا هەژار و نەیش سدیق بۆرەکەیی هیچیان لە ژیاندا نەماون،لەسەر ڕووناکبیرانە بە ویژدانەوە بپەیقن. چونکە سەرەنجام ئەوەی دەمێنێتەوە و هەرگیزیش لە بیر ناکرێت،ڕاژە و خزمەت بە زمان و کولتووری کوردییە کە هەر کام لەم دوو کەسایەتییە،هەر یەکە و بە گوێرەی توانای خۆ،خزمەتێکی فرەوانیان بە سامانی فەرهەنگیی نەتەوەکەیان کردووە. ئەرچی بە لای منەوە خودی کەسایەتی و بگرە بەرهەمەکانی مامۆستا هەژار خاوەن سەنگ و قورسایی سەد هێندەن.

وەک پێشتر ئاماژەی پێدرا مرۆ گەرەک هەمیشە بە ویژدانەوە ڕاستییەکان بخاتە ڕوو. هەر بۆیە وەک خودی خۆم،بە نووسینی دەیان بەرنامەی ڕادیۆیی،وەکوو ژێدەر و سەرچاوەیەکی گرینگ،پەنام بە چەندان بەرهەم و کتێبی بۆرەکەیی بردووە بۆیە لەم سۆنگەوە خۆم بە قەرزبار دادەنێم.

سدیق بۆرەکەیی بە لەچاپدانی دەیان کتێبی وەک فەرهەنگی ماد،مێژووی وێژەی کوردی، ناودارانی یارسان،پێشبینییەکانی ئێل بەگی جاف،نامەی سەرەنجام و هتد،خزمەتێکی بەرچاوی کورد و کولتوورەکەی کردووە و سەرباری هەموو ڕەخنەکان،لەم پەیوەندییەدا ئەرکی سەرشانی خۆی جێبەجێ کردووە.

بە وتن دەشێت سدیق بۆرەکەیی(سەفیزادە)ساڵی 1322ی هەتاوی (1943)لە گوندی "زەڕینە"ی سەر بە ناوچەی هەوشار و شارۆچکەی دیواندەرە،چاوی لە ڕووی ژیان هەڵهێناوە و ڕۆژی 4ی گەلاوێژی 2723(2023)یش لە تەمەنی 80 ساڵی، لە تاران کۆچی دوایی کرد و لەسەر وەسییەتی خۆی، تەرمەکەی ڕەوانەی شاری مەهاباد کرا و ڕۆژی پێنج شەممەیش، 5ی گەلاوێژی 2723،لە بەشی ناوداران و هونەرمەندانی گۆڕستانی مەهاباددا ئەسپەردەی خاکی نیشتمان کرا.

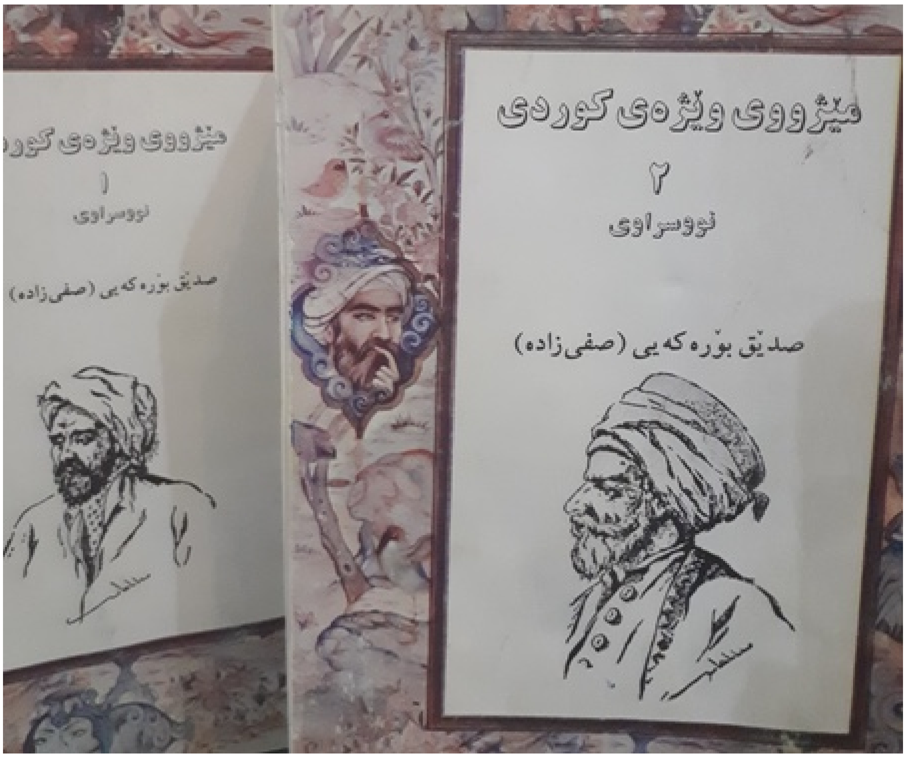

ژێدەر:
1 – وەڵامنامە،دەقی ڕەخنەی سدیق بۆرەکەیی لەسەر هەنبانە بۆرینەی مامۆستا هەژار و وەڵامی نووسەرانی تر،کۆکردنەوەی ساڵح هەرکی(ڕێبوار)،چاپی گزنگ(لقی ئاوارەی یەکێتیی لاوانی دیموکراتی کوردستان)،ساڵی 1995
2 – دیوانوو میرزا شەفیعی پاوەئی،کۆکردنەوە و ئامادەکردنی محەممەد خالیدیی مەکی،چاپی یەکەم،دەزگەی چاپ و پەخشی ئارێ،1401ی هەتاوی(2022)
3 – مێژووی ئەدەبی کوردی،دوکتۆر مارف خەزنەدار،دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس،چاپی یەکەم،بەرگی حەوتەم،هەولێر،2006